

درس ۱: تعاون (۱) با پاسخ

تعاون (۱)

تعاون به زبان ساده یعنی همکاری و یاری رساندن به یکدیگر. حتماً شما تاکنون همکاری و کمک به دیگران را در زندگی خود تجربه کرده‌اید. اگر خاطره‌ای در این باره به یاد دارید، در کلاس بازگو کنید. اکنون ماجراهای (۱) و (۲) را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید.

ماجرای ۱

... چند روزی از تصادف احمد آقا می‌گذشت. چند شب پیش که با لباس تیره از کنار جدول خیابان عبور می‌کرد، موتورسواری او را ندیده و با او برخورد کرده بود. حالا یک پا و یک دستش را گچ گرفته بودند. به گفته پزشک، درمانش سه ماه طول می‌کشید. نمی‌توانست سرکار برود. باید در خانه می‌ماند و به همین دلیل اندوهگین بود. آخر، او هر روز صبح قبل از رفتن به محل کار، نان تازه می‌گرفت. بچه‌ها را بیدار می‌کرد و موقع رفتن به محل کار، امیرعلی پسر کوچکش را به مدرسه می‌رساند. آنها به تازگی صاحب یک نوزاد هم شده بودند، مادر سخت مشغول مراقبت از نوزاد بود و به کمک احمد آقا نیاز داشت، او حالا نمی‌توانست هیچ یک از این کارها را انجام دهد. اما این وضع ادامه نیافت. طولی نکشید که فریده خانم، خواهر احمد آقا به برادرش تلفن زد و از آنها درخواست همکاری و کمک نمود. او گفت: ما وظیفه داریم حالا که شرایط سختی برای برادرمان به وجود آمده، به او کمک کنیم. برادرها و خواهر دور هم جمع شدند، با هم گفت‌وگو کردند و سرانجام به تصمیم خوبی رسیدند. آنها کارها را بین خودشان تقسیم کردند. یک نفر مسئولیت بردن احمد آقا به درمانگاه برای کارهای پزشکی و یک نفر بردن امیرعلی به مدرسه را به عهده گرفت. دیگری مسئول خرید برای خانه آنها شد. خواهر نیز موظف شد برای مراقبت از نوزاد و کارهای خانه به همسر احمد آقا کمک کند و هر روز سری به خانه شان بزند... با این تصمیم درست و همکاری و همدلی، حادثه‌ای که پیش آمده بود برای احمد آقا و خانواده‌اش قابل تحمل شد و آنها توانستند آن روزهای سخت را به خوبی سپری کنند...

ماجرای ۲

در شهرکی دورافتاده که به تازگی شکل گرفته بود و هنوز امکانات و خدمات عمومی مناسب در آن وجود نداشت، بوی بد زباله‌ها و آلودگی، ساکنان را آزار می‌داد. زباله‌ها در زمین‌های گوشه و کنار شهرک انباشته می‌شدند و گاهی جلوی مسیر آب جوی‌ها را نیز می‌گرفتند. روزی جلال، یکی از نوجوانان ساکن شهرک با دوستانش درباره این مشکل صحبت کرد. جلال دوستانش را به فکر کردن و چاره جویی تشویق می‌کرد و می‌گفت: ما باید تلاش کنیم و با همفکری و همکاری، چاره‌ای برای این مشکل پیدا کنیم. آنها سرانجام راه حلی یافتند. پول‌هایشان را روی هم گذاشتند و با آن پول کیسه‌های پلاستیکی خریدند و به ساکنان شهرک دادند و آنها را قانع کردند که زباله‌هایشان را تفکیک کنند و زباله‌های قابل بازیافت را در کیسه‌های جداگانه بگذارند. آنها هر روز از راه فروش زباله‌های قابل بازیافت می‌توانستند درآمدی به دست بیاورند. با این درآمد کیسه زباله می‌خریدند و رایگان در اختیار خانواده‌ها قرار می‌دادند. به این ترتیب آنها موفق شدند تا حد زیادی مشکل آلودگی محیط زندگی‌شان و بوی بد و آزاردهنده زباله‌ها را حل کنند.

فعالیت (صفحه ۳ کتاب درسی)

۱- گفت‌وگو کنید

الف) شباهت‌های این دو ماجرا چه مواردی بود؟ جلوه‌ها و شکل‌هایی از احساس مسولیت، تعاون، همکاری، کمک به همدیگر و همفکری برای حل مشکلات (ب) در ماجراهایی که نقل شد، افرادی که پیشقدم شده بودند تا به دیگری کمک کنند، چه دلیلی برای کار خود آوردند؟ بیان کنید. احساس وظیفه و مسولیت و کمک کردن و پیدا کردن راه چاره برای حل مشکل و شرایط سخت و بد پیش آمده

پ) اگر در این ماجراها احساس مسولیت و همکاری وجود نداشت، چه اتفاقاتی می‌افتاد؟

در ماجرای اول نوره درمان احمد آقا طول می‌کشید - هزینه‌اش بیشتر می‌شد - علی از نظر درسی ضعیف می‌شد در نتیجه خانواده احمد آقا دچار مشکلات فراوان دیگری نیز می‌شد.

در ماجرای دوم بوی بدو نامطبوع زباله‌ها شهرک را فرا می‌گرفت و سبب بیماری مردم می‌شد. در نتیجه اهالی شهرک دچار مشکلات فراوان دیگری نیز می‌شدند. (ت) اگر در خانواده و فامیل برای کسی اتفاق ناخوشایندی پیش بیاید، آیا صحیح است ما بی‌تفاوت بمانیم؟ چرا؟

خیر - اولاً وظیفه انسانی ماست که در حل مشکلات به یکدیگر کمک کنیم و دوماً ممکن است روزی برای خود ما نیز چنین اتفاقی پیش بیاید و توقع و انتظار کمک داشته باشیم، پس با کمک کردن ما احساس تنهایی نخواهند کرد و با کم شدن مشکلات به آینده امیدوار خواهند شد. دوست کسی است که در هنگام ناراحتی و گرفتاری دست دوست خود را بگیرد. (به کمک و یاری رساند). این بیت مربوط به توصیه‌ای است که می‌گوید دوستان باید در مسائل و مشکلات باهم احساس همدردی و خیرخواهی داشته باشند و به هم کمک کنند.

سال پیش، آموختید که همه ما انسان‌ها در مقابل خداوند متعال نسبت به خود، دیگران و محیطی که در آن زندگی می‌کنیم، مسئول هستیم. از آنجایی که انسان هم موجودی اجتماعی و هم مسئول، آفریده شده است؛ هیچکس نمی‌تواند اعمال و رفتار و زندگی خود را از اجتماع جدا کند و بگوید من

می‌خواهم زندگی آسوده‌ای داشته باشم، نسبت به آنچه در جامعه می‌گذرد و اتفاقاتی که برای دیگران می‌افتد، بی‌تفاوت بمانم و زندگی خود را از دیگران جدا کنم. دین اسلام در زمینه رابطه فرد با اجتماع، پیام‌ها و دستوراتی دارد.

تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ ۖ وَ التَّقْوَىٰ ۖ وَ لَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْاِثْمِ ۖ وَ الْعُدْوَانِ

در کارهای نیک و پرهیزکاری، یکدیگر را یاری کنید؛ و در گناه و ستمکاری همکاری نکنید. سوره مانده، آیه ۲

امیرالمؤمنین علی (ع) :

از پیامبر اکرم شنیدیم که فرمود کسی که یک مشکل از مؤمنی رفع کند، مانند کسی است که تمام عمرش را به عبادت سپری کرده است. «وسائل الشیعه جلد ۱۱»

یکی از کارهایی که قرآن کریم به آن امر فرموده «تعاون» است.

آیه قرآن کریم و معنی آن را بخوانید. همان طور که پی بردید خداوند از ما خواسته که در کارهای نیک به یکدیگر کمک کنیم، اما در امور ناپسند گناه و ستمکاری، همکاری نکنیم.

همکاری نکردن در گناه یعنی اینکه اگر کسی کار ناپسند یا گناهی انجام می‌دهد ما او را تشویق نکنیم یا طوری رفتار نکنیم که انگار با او موافق هستیم. تعاون جلوه‌ها و شکل‌های مختلفی دارد: اظهار دوستی و محبت، همدلی و خوشحال کردن یکدیگر، هدیه دادن، کوشش برای ایجاد صلح و آشتی میان انسان‌ها، عیادت از بیمار، قرض دادن، رفع مشکلات مردم و یاری رساندن به آنها در گرفتاری‌ها، مشارکت کردن برای رفع نیازهای مالی فقرا، امر به معروف و نهی از منکر و...

آنچه در ماجرای (۱) و (۲) خوانده‌اید، جلوه‌هایی از تعاون در کارهای نیک بود. تعاون ممکن است در سطح خانواده و خویشاوندان، مدرسه، محله، شهر و روستا یا اعضای جامعه صورت بگیرد.

تعاون در خانه و مدرسه

* همکاری و همدلی در خانواده باعث صمیمیت و محبت بیشتر بین اعضای خانواده می‌شود.

با تقسیم وظایف و مسئولیت‌ها، هر عضوی از خانواده احساس می‌کند که مفید است و همه کارهای خانه بر دوش یک نفر قرار نمی‌گیرد. پیامبر اکرم (ص) و امامان بزرگوار (ع) با اعضای خانواده خود، کمال همکاری را داشتند و در کارهایی مانند دوشیدن شیر چهارپایان، آسیاب کردن گندم و جو و نظافت خانه، همکاری می‌کردند.

شایسته است علاوه بر اعضای خانواده، قوم و خویش‌ها نیز در کارهای نیک، احساس همدلی و همکاری داشته باشند، در زمان‌های لازم به یاری یکدیگر بشتابند و نسبت به گرفتاری‌ها و مشکلات هم بی‌تفاوت نباشند.

گاهی خویشاوندان برای رفع نیازهای مالی، صندوق قرض‌الحسنه خانوادگی درست می‌کنند. این صندوق مانند یک بانک کوچک است. اعضای داوطلب، از بین خود فرد یا افرادی را برای اداره صندوق انتخاب می‌کنند. هر یک از اعضا باید ماهانه مبلغی معین به این صندوق بپردازند. این پول در صندوق ذخیره می‌شود. سپس، سقف وام را تعیین می‌کنند و هر ماه از ذخیره صندوق، به نوبت به یک یا دو نفر از اعضا که نیاز مالی دارند پولی به صورت وام (قرض) داده می‌شود. فرد وام گیرنده موظف می‌شود پولی را که قرض گرفته در مدت معینی به صورت اقساط به صندوق برگرداند.

* حتماً شما تاکنون همکاری در مدرسه را نیز تجربه کرده‌اید. برای مثال همکاری در نظافت کلاس و مدرسه، کمک به هم کلاسی‌هایی که در درس ضعیف هستند، همکاری در مراسم صبحگاهی و از این قبیل. شما در مدرسه چگونه و در چه کارهایی با هم کلاسی‌ها یا کارکنان مدرسه، همکاری می‌کنید؟ توضیح دهید.

تعاون در محله

* شایسته است افراد یک محله نیز با هم همکاری و همدلی داشته باشند. همدلی و همکاری بین افرادی که در یک محله زندگی می‌کنند، علاوه بر ایجاد صمیمیت و همبستگی، موجب می‌شود که کارها بهتر پیش برود. در دین اسلام به محبت و توجه به همسایه سفارش بسیار شده است. عیادت از همسایه بیمار، کمک و خوشامدگویی به همسایه جدیدی که به محله نقل مکان نموده، همکاری در نظافت و پاکیزگی محله و مراقبت از اموال عمومی و همکاری در جشن‌ها یا مراسم مختلف از جلوه‌های تعاون در محله است.

امام صادق (ع) فرمودند:

با همسایه‌ات خوش رفتاری کن تا مسلمان راستین باشی. «بحار الانوار جلد ۷۴»

فعالیت (صفحه ۶ کتاب درسی)

- ۲- به نظر شما آیا صحیح است که در خانه، همه کارها بر دوش یک نفر گذاشته شود؟ چرا؟ خیر - زیرا کارها بر دوش یک نفر می افتد و او نیز بخاطر تنها بودن باید تلاش بیشتری بکند تا همه کارها را به خوبی انجام دهد، در نتیجه ناتوان و مریض شده و سبب مشکلات و بی نظمی بیشتری در خانواده می شود اما با تقسیم کارها و وظایف احساس مفید بودن افراد شکل گرفته و عدالت رعایت می شود.
- ۳- شما در چه مواردی با اعضای خانواده تان همکاری می کنید؟ روی یک کاغذ بنویسید.
خرید برای خانه - نظافت منزل - چیدن وسایل خانه - آماده کردن غذا و چایی - نگهداری از کوچک ترها - کمک درسی به خواهر و برادر کوچکتر - همکاری در هنگام پذیرایی از میهمان ها
- ۴- چه نمونه هایی از همکاری در بین همسایه ها یا افراد محله خود سراغ دارید؟ بیان کنید. همکاری در جابجایی وسایل سنگین همسایه ها - تزیین و چراغانی کردن محله در اعیاد و مراسمات مختلف - کمک به سالمندان و معلولان - کمک مالی و معنوی به مستمندان و فقیران محله - مراقبت از اموال عمومی
- ۵- به نظر شما کدام مکان ها در محله می تواند به همبستگی و همکاری بیشتر بین افراد آن محله کمک کند؟ مساجد - حسینیه ها - دفاتر شوراهای اسلامی و شورای حل اختلاف - پایگاه بسیج - خانه های ریش سفیدان و معتمدان محل
- ۶- به نظر شما چه عواملی مانع از همکاری و تعاون می شود؟ مثال بزنید.
خودخواهی - دنیا طلبی - وسوسه های شیطانی - ناتوانی در برقراری روابط صحیح - عدم همدلی - عدم روحیه تعاون و همکاری - نداشتن مهارت و آموزش های لازم و کافی در تعاونی ها - حسادت و عداوت